THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די נייע פארמערס פארטיי

שוין איבער צען יאר, אז די פארמערס פון קאנאדע, באזונדערס פון דער גרויסער אגריקולטורעלער פראווינץ סאסקאטשעוואן, רייסן זיך צו זעלבסטשטענדיקער פאליטישער אקציע. זיי זיינען צו דעם געטריבן געווארן פון די עקאנאמישע אומשטענדן, מיט וועלכע זיי האבן זיך באגעגנט נאך דער מלחמה: אי ווייל דער צייט פון דער מלחמה, ווען ווייץ האט זיך אויפגעהויבן ביז דריי דאלאר א בושל און אלע אנדערע פארם פראדוקטן האבן אריינגעבראכט גוטע הכנסות, האט זיך דעם פארמערס לעבנס שטייגער און זיינע פאדערונגען שטארק אויפגעהויבן. דער קריזיס פון נאך דער מלחמה און די געפאלענע פרייזן אויף פארם-פראדוקטן האבן צוגעקלעטשט צום וואנט די פארמערס וואס האבן געלעבט אויף א הויכן שטייגער און זיינען געקראכן אין חובות. זיי האבן דערפאר געזוכט א דערלייזונג אין פאליטיק.

אזוי איז געבאָרן געווארן די פראגרעסיווע פארטיי, וואס האט געשפּאט איר הויפט קראפט פון דער אומצופרידנהייט פון די פארמערס. אין די וואלן פון 1921 האט די פארטיי פאקטיש פארכאפט גאנץ סאסקאטשעוואן און האט זיך טיף איינגעשניטן אין אלבערטא, מאניטאבא, און אפילו אנטעריא.

איר גלאנץ פעריאד האט אבער לאנג ניט אנגעהאלטן. ביסלאכווייז האט זי כמעט אינגאנצן צעריבן גיין אויף צוריק, און אין די לעצטע פעדערארלע וואלן איז זי כמעט אינגאנצן צעריבן געווארן. א טייל ארבעט צוזאמען מיט דער ליבעראלער רעגירונג, און בלויז א קליין הייפעלע פון דער "אלטער גווארדיע" האלט נאך אן א זעלבסטשטענדיקע גרופע אין פארלאמענט, — אבער אן וועלכע ס'איז באזונדערע פארלאנגען און אן וועלכן ס'איז איינפלוס.

אין די פראוויינצן גופא, אויף וויפיל ס'איז שייך דער פראוויינציעלער פאליטיק, האט אנטעריא אויף א קורצער צייט געהאט א פארמערס רעגירונג, — אבער איצט איז זי גאנצע פארטיי שוין דארטן פאקטיש אפגעווישט געווארן. אין מאניטאבא איז נאך די דערווייל פעסט אין זאטל די רעגירונג וואס איז צוערשט אויסגעקליבן געווארן ווי א פארמערס רעגירונג, אבער זי האט שוין לאנג פארלארן איר פארמערישן כאראקטער און איז איצט א "ברעקען פארטיי" רעגירונג. אויפ'ן נאמען פונ'ם פרעמיער. אין אלבערטא איז די לאגע אן ערך די זעלבע.

דוקא אין סאסקאטשעוואן, וואו די פארמערשע באוועגונג איז געווען אמשטארקסטן, האט די פארמערס פארטיי ביז לעצטנס קיין שום ראל ניט געשפּילט אין דער פראוויינציעלער פאליטיק. ערשט אין די לעצטע וואלן האט זיך אין לעגיסלאטור דורכגעשלאגן א קליינע גרופע פראגרעסיוון, וואס האט געהאלפן דורכווארפן די איינגעפונדעוועטע ליבעראלע רעגירונג און פארבייטן זי מיט א קאנסערוואטיווער, אדער "קאאפּעראטיווער", ווי מען האט זי א נאמען געגעבן צוליב די פראגרעסיוון, ווי א באלויינונג פאר זייער שטיצע.

איצט אבער האבן די פארמערשע פירער ווידער אנגעצונדן זיך מיט חשק און ענטוזיאזם פאר פאליטישער אקציע. — און אזוי איז לעצטע וואך געלייגט געווארן אין סאסקאטון דער גרונדשטיין פאר דער נייער אדער באייטער פארמערישער פארטיי, וואס שליסט שוין איין אויך די שיריים פון די פראגרעסיוון, וואס ארבעטן איצט מיט מיט דער קאנסערוואטיווער רעגירונג.

— וועט די נייע פאליטישע פארטיי פון די פארמערס האבן מער מזל ווי די אלטע? מיר האבן יעדע אורזאך צו צווייפלען אין דעם.

די פארמערס פארטיי איז פאקטיש צעפאלן געווארן דערפאר, וואס זי האט ניט געהאט קיין פאליטישע פראגראם און קיין באשטימטן פנים. זי איז געווען אן אויסדרוק פון אומצופרידנהייט, וועלכע די פירער זיינען ניט געווען פעאיק צו פארמולירן. אלץ וואס זי האט פארלאנגט, איז געווען געווישע הנחות פאר די פארמערס, און באלד ווי איין פארטיי אדער א צוויי-טע, איין פערזאן אדער א צווייטער, האט צוגעזאגט געוויסע הנחות, איז די באוועגונג צעשוואומען געווארן און איז פארלארן געגאנגען.

ווי מיר זעען, שטייט נאך אלץ די נייע אדער באנייטע פארטיי אויף דעם זעלבן באדן פון צעשוואומענקייט, און זאגט זיך אפ אנצוגעמען וועל-כע ס'איז גרונד-פרינציפּ, וואס זאלן זי אונטערשיידן פון די צוויי אלטע פארטייען אויף א גרינדלאכן אופן. עס איז דערפאר ניטא קיין אורזאך, פארוואס זי זאל האבן א שטארקערן קיום, ווי די אלטע פארמערשע פארטיי.

זיכער קאן זי אויפ'ן מאמענט פארשאפן א היבש ביסל צרות די 2 אלטע פארטייען, אפשוואכנדיק זייערע פאזיציעס. אבער די דערפארונג האט ביז איצט געוויזן, אז אזא סארט פארטיי, אן א באדן אונטער די פיס, איז ניט אזוי שווער אפצוקויפן מיט א צוקער-לעקעכאל. און דאס וועלן וואר-שיינלאך קאנען טאן ביידע גלייך, — סיי די ליבעראלע און סיי די קאנסער-וואטיווע פארטיי. — ווער עס וועט זיין גרייט צו באצאלן מיט גרעסערע הנחות, יענער קאן קריגן זייער שטיצע.

הנחות, — דאס איז אלץ וואס די נייע פארטיי קאן דערווארטן. אבער דאס איז ניט קיין באדן אויף וועלכן א פאליטישע פארטיי קאן זיך וואָרצ-לען און וואקסן. קריגט זי די הנחה, פארלירט זי איר עקזיסטענץ באערעכ-טיקונג.

דער דריטער יערלאכער קאנצערט פונ'ם אידישן געזאנגס פאראיין

דעם זונטאג וועט דער אידישער געזאנגס פאראיין אויפטרעטן אין זיין דריטן יערלאכן קאנצערט. אין תלמוד-תורה זאל. ער האט אזוי בשלום דורכגעמאכט זיינע קריטישע קינדהייט יאָרן און, מען קאן איצט מיט זיכער-קייט זאגן, אז ער איז "דאָ צו פארבלייבן".

פאר דער קורצער צייט פון זיין עקזיסטענץ, האט דער געזאנגס-פאראיין געהאט א היבשע צאל אויפטריטן אין דער עפנטלאכקייט, און מיט יעדן מאל האט זיך געפילט, אז ער געווינט אין רייפקייט. עס וועט לאנג ניט געדויערן, און ער וועט זיין איינער פון די פיינסטע קלענערע פאראיי-נען פון דעם סארט אויף דער אידישער גאס אין אמעריקע, און וועט דאן פארנעמען זיין געהעריקן ארט צווישן די היגע אידישע קולטור-אינסטי-ציעס.

די מעגלאכקייט צו דערגרייכן די האָזיקע רייפקייט דארף אים געגעבן ווערן פון דעם היגן אידישן פובליקום בכלל. און פון די אידישע קולטור מענשן בפרט. געזאנג איז אי א זייער וויכטיקער צווייג פון א פאלקס-קול-טור, אי א געזונטע און אנגענעמע פארווייילונג, און ס'איז אזוי אי אנגענעם אי נוצלאך צו שטיצן דעם פאראיין, באזונדערס זיינע קאנצערטן.

דער פאראיין האט געגעבן אַ סך געזעלשאפטלאכע לייסטונגען צו היגע ארגאניזאציעס, אויפטרעטנדיק פריי ביי זייערע אונטערנעמונגען. די יונגעלייט און מיידלאך וואס גיבן אוועק זייער צייט פאר דעם פאראיין טור-ען עס אויסשליפלאך אויס ליבע צו אידישן געזאנג און אויס א פארלאנג ביי-צוטראָגן זייער חלק צום אידישן קולטורלען לעבן. עס איז אזוי דאָ אויך דער חוב צו שטיצן זיי אין זייער אייגענער אונטערנעמונג און צו דערמו-טיקן זיי אין זייער ארבעט מיט מא גוטן באזוך.

רבי אברהם בן אליעזר חזקו

פון י. מארין

ווען רבי אברהם בן אליעזר חזקו אדער ווען מען רופט אים נאך אויך הלוי, איז געבארן געווארן און ווען ער איז גע-שטארבן — ווערט אין ערגעץ ניט דער-מאנט, ניט אכטונגריק וואס ער איז פאר-רעכנט פאר איינעם. פון די אנגעזעענ-סטע גאונים און מקובלים פון דעם 16טן יאָרהונדערט. אלעס וואס מען ווייסט וועגן אים, איז, אז ער איז געווען א גרויס-סער יחסן און א שוואגער פון רבי אב-רהם זכות, דעם מחבר פון דעם באריומטן ווערק "ספר היוחסין" און אז ער האט געלעבט אין אנפאנג פון דעם 16טן יאָר-הונדערט. פון דעם צוגאמען זייענס, זקן, אלטער, איז צו זעען, אז ער האט דער-לעבט ביז א טיפן עלטער. דאס אלעס, הערפאר אבער ווערט וועגן אים אביערגע-נעבן אז קיין פיל נחת האט עד אין פאר-לויף פון זיין לאנגן לעבן ניט געהאט.

געלעבט האט רבי אברהם בן אליעזר אין שפאניען, וועלכע האט זיך אמאל-טארק אויסגעצייכנט מיט אירע גע-לערנטע אידן. אין יאָר 1492 איז אין שפאניען פארגעקומען דער היסטאריש טרייעריקער גירוש, וועו מען האט פון דארט אויסגעטריבן אלע אידן, אונטער דעם דרוק פון דער אינקווזיציע. צווישן די אויסגעטריבענע, פארוואגלטע אידן, וועלכע זיינען געווען געצוואונגען צו לאזן זיך פארטיפן אין ערגעץ אנדערש אום צו געפינען א נייעם מקום מנוחה. איז אויך געווען רבי אברהם בן אליעזר חזקו. נאך לאנגע וואגלענישן און שלעפענישן איבער פארשיידענע שטעט און לענדער איז ער דורך עניפּטן אנגעקומען אין קאס-סאבלאנקאפּאל און פון דארטן איז אים מיט גרויס מאטעריניש ווי עס איז געווען אנגעקומען קיין ירושלים.

אין ירושלים האבן די דארטיגע לומ-דים אין רבנים גלייך איינגעזען די גרויסקייט פון רבי אברהם'ען און אים האָ-בען אים באשטימט אלס אייגעם פון די פירער פון דער ירושלימ'ער ישיבה. פון פארשיידענע אלטע דאקומענטן, וועלכע ווערן געבראכט אין ספרים, איז צו זעען, אז ער איז דערנאך געווארן דער הויפּט-ראש הישיבה פון ירושלים, אבער ניט אכטענדיק אויף דעם אלעמען ווערט דער-ציילט וועגן אים אז ער איז כל ימיו גע-ווען א גרויסער ארימאן, ציענדיק קויס-קוים זיין הונגה פאר זיך און פאר זיין הויז געווען.

וויפל רבי אברהם איז פארבליבן אין ירושלים אן דער שפּיץ פון דער דארטי-קער ישיבה איז ניט באקאנט, מען איז נאר אויף אזוויפל אינפארמירט, אז פון דארטן איז אריבערגעפאר קיין צפת, וואו ער האט זיך אנגעהויבן צו רעכענען פאר איינעם פון די באדייטענדסטע מקובי-לים. אבער אלס מקובל איז ער באקאנט מיט זיין גרויסן אונטערשיידן זיך פון די איבעריקע מיט זיין איינגענער שיטה אין דער דאזיקער ערע. די פייערדיקע בעלי קבלה פון זיין צייט פלעגן זיך ליב האבן צו פארטיפן אין צירופים פון נעמען פון פארשיידענע מלאכים צווישן זיי און גאט בעטנדיק, אז זיי זאלן זיך משתדל זיין, זייערע תפילות זאלן אנגענומען ווערן. אין דער דאזיקער הינזיכט איז רבי אב-רהם געווען נאנץ אנדערש פון זיינע חב-רים, אנהייגנער פון קבלה. אין א בריף פון אים צו רבי יצחק הכהן שולאל, באַ-ווייזט ער מיט אלערליי ראיות, אז מען טאר קיינמאל ניט מתפלל זיין צו מלא-כים, אז דער איסור פון דעם איז זייער א גרויסער און אז רעכטפערטיקע מענשן דארפן דערפון ווייכן.

די ספרים, וועלכע רבי אברהם האט איבערגעלאזן נאך זיך זייענען ווי פאלגט: א ספר וועלכער ניט איבער מער אדער ווייניגער איינצעלהייטן ווענן אלס יואס מיט אים און זיין משפחה האט פאסירט זייט זיי זיינען אויסגעטריבן געווארן פון שפאניען. דער דאזיקער ספר איז אן גרויסער היסטאָרישער וויכטיקייט. א ספר איבער דנאיל, וואו דער גאון דייר טעט אן ווען דער קץ וועט פארקומען. א ספר מיט'ן נאמען "בכואות הילד", דאס איז א סארט פירוש איבער א געוויסן מאנוסקריפּט, וועלכן ער האט געפונען אין די רואינען פון טבריה, געשריבן אויף אלטן פארמעט. דער דאזיקער ספר איז געשריבן אין אראמיש און די ווערטער, וועלכע באשטייען פון פינף פראפעצייו-אונגען ווערן כלומר'שט אויסגעזוגט פון א נאר וואס געבויריקינד, וואס האלט ביים שטארבן, ווי ער פארענדיקט זיינע נביאות. א בוך, וועלכער ווערט אנגערו-פען "ספר זכרון", א פירוש איבער רש'י, אויך ווערט צו אים צוגעשריבן דער ספר מיט'ן נאמען "מסורת החכמה, וועלכער געפינט זיך אין כתב יד אין הענ-וואט-קאן, אין רוים, און חוץ די אייבנדערבאנ-טע ווערק האט ער געשריבן נאך עטלא-כע ספרים.

א צווייטער נאון און גרויסער מקובל מיט דעם נאמען רבי אליעזר הלוי ברוי-כים דאס געלעבט אין ירושלים און איז געווען באריומט פאר זיין זעלטענער פרומקייט. געבארן געווארן אין דער דא-זיקער ערע, ווען ער איז איינמאל גע-ראונט, האט זיך פאר אים פלוצלונג אנטפּלעקט די שכינה אליין . . .

ווען דעם דאזיקן נאון ווערן דער-ציילט פיל וואונדערלאכע זאכן. ערשטנס אז ער האט זיך פיל אפגעגעבן מיט וועג-לען אויסבעסערן די וועלט און ארומגיי-ענהיק צווישן די מאסן פלעגט ער מיט פלאם פייערדיקע ווערטער אויף זיי ווירן קען. אז זיי זאלן זיך אויפהיטן פון זינ-דיקן, אויפפארערנדיק צו דער זעלבער צייט די זינדיקע, אז זיי זאלן תשובה טאָ. אויף אזא אופן, ווערט דערציילט האט זיך אים איינגעגעבן צו פארוואנד-לען די גרעסטע זינדער אין אמת'ע בע-לי תשובה. נאך אן עבודה האט דער דאָ-זיקער נאון געראטן אין דאס איז געווען אכטונג צו געבן, אז אידן זאלן אפהיטן שבת, ווי געהעריק. זיין שטייגער איז געו-ווען, אז ער פלעגט פון האלבער נאכט אנדערע.

צען יאָר יעווסעקציע

פון הרב א. זילבערשטיין

אויפגעלייזט געווארן די יעווסעקציע פון אידן! און ממילא, אויסגעלייזט געווארן די אידן פון דער יעווסעקציע. אט דער שנעק וואס האט צען יאָר נאכאנאנד גע-זוינן דאס בלוט פון די בלוטלאזע אידן דאס די קריסטלאכע רעליגיע און בשום אופן ניט די אידישע רעליגיע, און די איינציקע סכנה וואס עס שטייט פאר דער ראטנמאכט פון דער זייט פון דער אידי-שער רעליגיע איז, אז איין איד זאל אין גרויס אויפרעגונג זיך א זאג טאָן צום אנ-דערן אידן, אין בית-המדרש, "בפרהסיא" אז קיינער זאל ניט הערן . . . "יזכר שמם וזכרם!" אדער, ווען דער קאנטר-רעוואלו-ציאנערער געפיל צעפלאקערט זיך שטאר-קער ביי די אידישע רעליגיעזע קולאקעס און זייער אויפשטאנד-געפאר נעמט אן א מער ערנסטן כאראקטער, דאן קאן ביי זיי אויסברעכן זייער פאלקס-צארן און זאלן זיך א זאג טאָן, בשעת נאטירלאך, קיינער שטייט ניט דערביי, ניט קיין גוי און ניט קיין איד: — נישקשה, דער גאט וואס האט אונז אויסגעלייזט פון פרעה'ן און פון המן'ען, וועט אונז אס-ירצה-השם אויסלייזן פון זיי . . אויף!

די יעווסעקן איז אבער מסתמא געלונ-גען אויפווייזן די נויאישע קעפּ אז דער אלגעמיינער מלחמה - פראגט קעגן רע-ליגיע אין אלגעמיין, איז ניט גענוג פאר דער אידישער רעליגיע, און מען קאן דאָ ניט פארגלייך אין דער הינזיכט די אי-דישע רעליגיע מיט דער קריסטלאכער, ווייל, — אן ערך אזעלכע ארגומענטן — ערשטנס האט דאָ די אידישע רעליגיע ניט געליטן דעם קלאפּ וואס די קריסטלאכע האט געגעבן, דורך דעם אויפהערן גע-שטיצט צו ווערן פון דער רעגירונג, ווע-רענד די קריסטלאכע רעליגיע איז גע-וואוינט געווען פאר ניין הונדערט יאָר, פון וולאדימיר דעם גרויסן, זיין דורכאויס אויסגעהאלטן פון דער רעגירונג, האט דאס די אידישע רעליגיע קיינמאל ניט געגעבן, און האט זיך, אזוי ארום, צוגע-פאסט צו זעלבסבאשטייערונג, צווייטנס איז די קריסטלאכע רעליגיע ניט צוגע-פאסט צו קיין מארטירער-לעבן, ווייל שוין זעכציג הונדערט יאָר, פון נאך די ערשטע קריסטלאכע רעליגיע איז די קריסטלאכע רע-ליגיע האט ניט געוואוסט פון קיין מאר-טירערשאפט, נאר האט גיכער געשאפן מארטירער צווישן אנדערע רעליגיעס . . . און דער איצטיקער איבערגאנג אירער צו מארטירערטום, קאן זיין פאטאל פאר איר, — פאר וועלכן אידן שרעקן זיך בכלל וויינינק, ווייל די אידן זיינען שוין זייער אויפגעלייזט.

די אידישע, און אויב עס איז דאָ א רעלי-גיע פון וועלכנס פאנאטישן מעגלאכן אויסברוך עס דראָעט א געפאר דער גאנ-צער עקזיסטענץ פון דער ראטנמאכט, איז דאס די קריסטלאכע רעליגיע און בשום אופן ניט די אידישע רעליגיע, און די איינציקע סכנה וואס עס שטייט פאר דער ראטנמאכט פון דער זייט פון דער אידי-שער רעליגיע איז, אז איין איד זאל אין גרויס אויפרעגונג זיך א זאג טאָן צום אנ-דערן אידן, אין בית-המדרש, "בפרהסיא" אז קיינער זאל ניט הערן . . . "יזכר שמם וזכרם!" אדער, ווען דער קאנטר-רעוואלו-ציאנערער געפיל צעפלאקערט זיך שטאר-קער ביי די אידישע רעליגיעזע קולאקעס און זייער אויפשטאנד-געפאר נעמט אן א מער ערנסטן כאראקטער, דאן קאן ביי זיי אויסברעכן זייער פאלקס-צארן און זאלן זיך א זאג טאָן, בשעת נאטירלאך, קיינער שטייט ניט דערביי, ניט קיין גוי און ניט קיין איד: — נישקשה, דער גאט וואס האט אונז אויסגעלייזט פון פרעה'ן און פון המן'ען, וועט אונז אס-ירצה-השם אויסלייזן פון זיי . . אויף!

די יעווסעקן איז אבער מסתמא געלונ-גען אויפווייזן די נויאישע קעפּ אז דער אלגעמיינער מלחמה - פראגט קעגן רע-ליגיע אין אלגעמיין, איז ניט גענוג פאר דער אידישער רעליגיע, און מען קאן דאָ ניט פארגלייך אין דער הינזיכט די אי-דישע רעליגיע מיט דער קריסטלאכער, ווייל, — אן ערך אזעלכע ארגומענטן — ערשטנס האט דאָ די אידישע רעליגיע ניט געליטן דעם קלאפּ וואס די קריסטלאכע האט געגעבן, דורך דעם אויפהערן גע-שטיצט צו ווערן פון דער רעגירונג, ווע-רענד די קריסטלאכע רעליגיע איז גע-וואוינט געווען פאר ניין הונדערט יאָר, פון וולאדימיר דעם גרויסן, זיין דורכאויס אויסגעהאלטן פון דער רעגירונג, האט דאס די אידישע רעליגיע קיינמאל ניט געגעבן, און האט זיך, אזוי ארום, צוגע-פאסט צו זעלבסבאשטייערונג, צווייטנס איז די קריסטלאכע רעליגיע ניט צוגע-פאסט צו קיין מארטירער-לעבן, ווייל שוין זעכציג הונדערט יאָר, פון נאך די ערשטע קריסטלאכע רעליגיע איז די קריסטלאכע רע-ליגיע האט ניט געוואוסט פון קיין מאר-טירערשאפט, נאר האט גיכער געשאפן מארטירער צווישן אנדערע רעליגיעס . . . און דער איצטיקער איבערגאנג אירער צו מארטירערטום, קאן זיין פאטאל פאר איר, — פאר וועלכן אידן שרעקן זיך בכלל וויינינק, ווייל די אידן זיינען שוין זייער אויפגעלייזט געווארן.

מארטירער אזוי פיל וויפיל די קריסטלא-כע רעליגיע, אין אינגאנצן אלט, אדרבא, די אידישע רעליגיע האט נאך געקאנט געווינען פון דער קאמוניסטישער אויבער-קערעניש, אויף אזוי פיל אויף וויפיל זי איז פטור געווארן פון איר בלוטיקן פיינט — דעם צאריזם, — אזוי אז די פיילן וואס פליען פון דעם אלגעמיינעם פראנט אויף רעליגיע, וועט דער אידישער רעלי-גיע נים טרעפן, אדער זיי וועלן זיך אראפּגלייטשן פון זייער קערפּער וואס איז אנגעשמירט מיט דעם כשוף'דיקן וואונ-דער זאלב, אויף זיי, אויף די רעליגיעזע אידן איז קארג ווארפן מיט פיילן, צו זיי דארף מען צוגיין נאענט און אריינשטע-כן די פיילן אין הארצן, און דאס קאָ-נען נאר טאָן נאענטע מענשן, אייגע-נע . . .

דאן האבן זיי מסתמא אויפגעוויזן, אז עקאָנאמיש האבן די אידן סוף כל סוף אמערסטן געליטן און אויף אזוי פיל אז אז ס'איז נויטיק הילף און ניט קאָנענדיק קריגן די הילף פון איינוויינינק, מוז מען זיך ווענדן צו דער קאפּיטאליסטישער, קאָנטר-רעוואלוציאָנערער וועלט, דאס הייסט, צו די אמעריקאנער אידישע גבי-רים, און אויב דאָ ביי אונז איז אינטער-נאציאנאל, זיי אבער, די אמעריקאנער אי-דישע וואמפּירן, די בלוט-זויגער, זיי מאַ-כען אן אונטערשייד פון א איד ביז א גוי, — אייך גויאים וועלן זיי ניט געבן א ניקל, אונז וועלן זיי געבן מיליאָנען, פארט עמך!

פאר די צען יאָר יעווסעקציע, האט זיך די לאגע עטוואס געביטן סיי אויף דעם רעליגיע, וועט דער אידישער רעלי-גיע דעם אידישן נאציאנאלן געראנק אין רוסלאנד, — האבן ניט קיין רעכט צו בארופן זיך אויף די כללים פון דע-מאקראטיע אז עגיסן פון דעמאקראַ-טיע פרייהייטן. די סטודענטן פאראיינען זיי אויפ'ן אינטערנאציאנאל, אבער זיי האבן אויסגעשלאסן פון "כלל ישראל" און דערפאר קאנען זיי ניט געהערן צום אי-דישן סטודענטן-פארבאנד".

די קלאָרע דבורים האבן ניט פאר-פעלט זייער ווירקונג: די עטלאכע קאָ-מוניסטן, וועלכע האבן זיך באטייליקט אויף דער קאנפערענץ האבן פייערלאך געמאלדן, אז זיי טרעטן פון דעם פאר-באנד ארויס. קיינער האט נאך זיי קיין קדיש ניט געזאגט.

די ארגאניזירטע אידישע סטודענ-שאפט אין פראנקרייך האט זיך אנטשיד-ען ענערגיש אפגעטרייסלט די קאמר-ניסטן. דאס וועט אז שוס ספּ מאכן א סך געזונטער די געזעלשאפטלאכע אט-מאספערע אין די סטודענטן קרייזן, וועל-כע ליפערן א גרויסן טייל פון דער קומענ-דיקער אידישער אינטעליגענץ.

פעברואר, 1930. ("איטא")

—(::)—

זי האלט וואָרט

צום רב איז אריינגעקומען א פאר-פאלק, ער זאל זיי גט'ן

— פארוואס ווילסטו זיך גט'ן מיט דיין ווייב? — פרעגט דער רב דעם מאן.

— ווייל זי שילט זיך, רבי.

— און פאר וואס ווילסטו זיך גט'ן מיט דיין מאן? — פרעגט ער די פרוי.

— ווייל ער שלאגט זיך, רבי.

דער רב האט געמאכט א שלום, גענו-מען ביי דעם מאן א האנט, אז ער וועט זי מער ניט שלאגן, און ביי דער פרוי אז זי וועט מער ניט שילטן. דאן האט די רב'ן'צן דערלאנגט אביסל משקה מיט פארבייסן, און נאכדעם, אז מען האט געטרונקען לחיים צו א נייעם גוטן לעבן, האט דער רב געזאגט עטלאכע מוסר-וועדער און געהייסן גיין אהיים.

פאר'ן ארויסגיין, ביים טיר, פרעגט זיי דער רב:

— נו, וועט איר געדיינקען צו האלטן דאס, וואס איך האב אפגעמאכט?

— א, רבי! רופט אויס די פרוי — איך וועל געוויס האלטן מיין וואָרט, נאר ער, זאל ער אזוי זיין קאפּ האבן אויף זיך.

די אידישע סטודענטנשאפט טרייסלט זיך אפ פון די קאמוניסטן

((א בריוו פון פאריז))
פון י. שעכטמאן

די אידישע סטודענטשאפט אין פראנק שע סטודענטן בילדעט די מזרח-אייראָ-רייך אין ניט קיין פראנצויזיש אידישע סטודענטשאפט. עס זיינען געווען פאראן אויף א פולע פראנצויזיש-אידישע יונגע לייט, וואס לערנען זיך אין די פראנצויז-זיש אידישע אונינווערסיטעטן. אבער ניט זיי מיינט מען, ווען מען רעדט וועגן דער אידישער סטודענטשאפט אין פראנקרייך. אידישע סטודענטן וואס זיי נען געבארן און דערצויגן געווארן אין פראנקרייך, געהערן נאר זייער זעלטן צו דעם קאלעקטיוו, וועלכן מיר רופן אן "אידישע סטודענטשאפט". זיי נעמען נאר א קליינעם אנטייל אין דעם אידישן געזעלשאפטלאכן לעבן: זייערע אידישע אינטערעסן זיינען זייער שוואך. זיי קר-מען כמעט אינגאנצן ניט אין באטראכט אין דעם אידיש סטודענטישן לעבן.

די אידישע סטודענטשאפט אין פראנק רייך איז לויט איר באשטימטער אידע-דע, א צוגעוואנדערטע. זי רעקרוטירט זיך כמעט אינגאנצן פון די מזרח-אייראָ-פּייאישע לענדער. כאראקטעריסטיש איז אין דעם זין דער באשטאנד פון ד ע ם אידישן סטודענטן פאראיין אין פאריז, זיינע 725 מיטגלידער פארטיילן זיך אויף פאלגענדן אופן: 384 זיינען געקומען פון פּוילן, 151 — פון רומעניע, 53 — פון ארץ-ישראל, 43 — פון רוסלאנד, 27 — פון ליטע, 25 — פון אונגארן, 17 — פון לעטלאנד, 4 — פון טערקיי און ניט מער ווי צוויי פון יעדן פראנ-צויזישע אידן, 2 — ענגלישע, 2 — אמעריקאנער, 2 — דייטשע, און א. ז. 90 פּראָצענט פון די אָרגאניזירטע אידי-שע סטודענטן בילדעט די מזרח-אייראָ-פּייאישע אידישע יוגנט.

דאס איז אויך קלאר צו באמערקן אין זייער פארטייונג לויט די פאקולטעטן. געטרוים דער אלטער אידישער טראדיציע, שטודירט כמעט דער העלפט פון זיין מע-ריצין: 300 מיטגלידער פון דעם פאר-פאראקנדיקן. אידישע סטודענטן וואס זיי נען געבארן און דערצויגן געווארן אין פראנקרייך, געהערן נאר זייער זעלטן צו דעם קאלעקטיוו, וועלכן מיר רופן אן "אידישע סטודענטשאפט". זיי נעמען נאר א קליינעם אנטייל אין דעם אידישן געזעלשאפטלאכן לעבן: זייערע אידישע אינטערעסן זיינען זייער שוואך. זיי קר-מען כמעט אינגאנצן ניט אין באטראכט אין דעם אידיש סטודענטישן לעבן.

די אידישע סטודענטשאפט אין פראנק רייך איז ניט קיין פראנצויזיש אידישע סטודענטשאפט. עס זיינען געווען פאראן אויף א פולע פראנצויזיש-אידישע יונגע לייט, וואס לערנען זיך אין די פראנצויז-זיש אידישע אונינווערסיטעטן. אבער ניט זיי מיינט מען, ווען מען רעדט וועגן דער אידישער סטודענטשאפט אין פראנקרייך